

Rendben van, talpaljunk

VISSZHANG - LVII. évfolyam, 47. szám, 2013. november 22.

Kovács Zoltán az *ÉS* 46. heti számában megjelent publicisztikájában (*Talpaljunk többet*) a kompromisszumokért való komolyabb talpalásra biztatja a baloldal vezető politikusait. Teljes joggal. Mivel jómagam – szerencsére – nemhogy vezetője, de semmilyen politikusa nem vagyok a baloldalnak, így egy kis agyalással igyekeznék segíteni a talpalásukat.

Akkora kelepcét állítottak az új választási renddel mindazok elé, akik a jelenlegi rezsimet le akarják váltani, hogy agyalás nélkül nagyon könnyen benne találhatják magukat, ha nincsenek máris ott. Evidens, hogy mindazokat, akik le akarják váltani a most regnáló rezsimet, a választás jelenlegi rendszere egységfrontba kényszerít/ené a siker érdekében. Olyan egységfrontba, amely sok-sok talpalással elérhető kompromisszumokat feltételez. Szinte olyan széles egységfrontot, amelyben sokan érthetnek egyet a legkülönbözőbb kérdésekben, de teljes egyetértés maximum egyben van: a jelenlegi rezsime a múltba kényszerítésének szükségességében.

Elég ez az összefogáshoz? Reális kompromisszumokat lehet ezért kötni? Egyáltalán lehetséges ilyen kompromisszumokkal valódi kormányképes programot kínálni a választóknak? Vagy az Orbánt leváltani kívánóknak úgy kell elvárniuk a választók bizalmát, ahogy Orbán tette a választóival a baloldal kudarcos kormányzása után? Valódi program és jövőkép nélkül? Hol van a kompromisszum határa, meddig kell talpalni? Elég a rezsime leváltása, vagy éppen az Orbánt elküldeni kívánóknak kellene/illene ennél többet felmutatni?

Egy választás a demokráciákban sokszor vezet koalícióhoz. A jó koalíciók pedig jó kompromisszumokra épülnek. Olyanokra, amelyek tükrözik a választópolgár akaratát. A különféle programok mögött választópolgárok állnak voksaik súlyával, és az így minősített programok alapján születhetnek meg a kompromisszumok, jöhet a koalíció.

A jól kifundált választási rendszer épp ezt akadályozza meg. Hiszen csak az egy a zászló elve alapján engedi győzni az indulókat. Ha nincs összefogás, oda a siker. De mi alapján szülessen összefogás? Mekkora kompromisszum szükséges?

Ma nem csupán az a nagy bajunk, hogy nem látjuk a kiérlelt programokat, amelyekből választhatnánk, de még a programcsírákról se tudjuk valóságosan kifejezni a véleményünket. Ezt csak a szavazófülkék magányában tehetnénk meg. A mai helyzetben tehát a választópolgárok akaratának valóságos kinyilvánítása előtt kellene kompromisszumokat kötniük mindazon sokszínű erőknél, akik rezsimeváltást hirdetnek.

Természetesen ismerem a közvélemény-kutatások számait. Azok közé sem tartozom, akik a „nem a kutatást, hanem a választást kell megnyerni” jelszavával próbálják negligálni az – általában nem rájuk nézve hízog – adatokat. Azonban a bizonytalanok, a pártot választani nem tudók vagy éppen az azt elárulni nem akarók nagy száma valamit mutat. Ez, valamint azok a felmérések, melyek a jelenlegi kormány teljesítményével elégedetlenek számát a sokszorosára teszik az összefogni kényszerülő politikai erőkkel nyíltan szimpatizálók számához képest, igencsak elbizonytalanítanak.

Valódi voksolás ereje nélkül milyen kompromisszum születik majd? Nem éppen azért van ekkora különbség a fennálló rezsimmal elégedetlenek nagy száma és a rezsime leváltására törekvő különféle pártok összesített támogatottsága között, mert program nélkül, l'art pour l'art kívánják/-juk az összefogást, sürgetjük a kompromisszumokat?

A rezsim elkergetése a vele elégedetlen, de pártszimpátiáiban bizonytalanok vagy éppen rejtőzködők megszólítása, mi több, mozgósítása nélkül lehetetlen. Elég őket egy pusztán „Orbán, takarodj!” utasítással az urnákhoz szólítani, ha nem tudják mi lesz a folytatás? Aligha. És a választási rendszer követelte széles összefogás kompromisszuma milyen reális jövőképet rajzol fel?

Ennek a rezsimnek a leváltásához a bal- és jobboldali demokraták széles összefogása, kompromisszuma szükséges. De a kompromisszum mögött a kormányzóképeség ígéretének is ott kell lennie. Lehet akkora kompromisszumot kötni, hogy az még nem teszi irreálissá a győzelem utáni napokat? Lehetne, ha ez a kompromisszum a választópolgárok kinyilvánított és így megkérdőjelezhetetlen akaratán nyugszik. Mi, választók felsorakozhatnánk a különféle programok mögé, és a voksainkkal megkérdőjelezhetetlenül megerősített programok kompromisszuma lehetne a kormányzóképes koalíció.

A voksunk leadása előtti kompromisszum nem tudom, mire alapozódna. Egy előválasztás még talán jól helyettesíthetné a „valódi” voksok erejét, de ennek se a hagyománya, se a kidolgozott mechanizmusa nincs meg Magyarországon. Az idő hiányáról nem is beszélve. Ha nincs valóságos megmérettetés, akkor ki, miért és mekkora kompromisszumot kössön? Mivel tudnák mozgósítani a bizonytalanokat, ha egy kompromisszum eltakarja például a 2010 előtti kormányzás hibáival való szembenézést? Csak azért szavazzon a 2010-ben a gyurcsányi kormányzás kudarcai miatt a baloldalon csalódott, mondhatni a Fidesz karjaiba kergetett választópolgár most Orbán ellenfeleire, mert Orbánban is csalódott? Miért higgye el Gyurcsánynak, Fodornak vagy éppen Kunczénak (és folytathatnám!), hogy tanultak hibáikból, amikor nem lát programot, nem tudja, mi lesz Orbán után, csak azt hallja, hogy össze kell fogni.

Miért szavazna egy konzervatív, jobboldali demokrata arra a tömörülésre, amely a nagy összefogásért, a kompromisszumért nem néz szembe nyolcéves kormányzása felelősségével, a Fideszt kétharmadhoz juttató felelősséggel? Hiába borsózik a háta jobboldali demokrata barátainknak a magukat polgárinak, kereszténynek, konzervatívnak maszkírozó újkommunista (cc. Bokros Lajos), etatista hatalomgyakorlótól, attól még nem fognak egy, a kormányzása hibáival a nagy összefogás miatt szembenézni nem tudó – a régi kommunistákat is magukkal cipelő – baloldalra szavazni. Vajon elhihetik ezek a barátaink azt, hogy ezen az oldalon mindenki demokrata? Elhihetik így, hogy közös demokraciánk a fontos, és nem a demokrata szociál-, liberál-, keresztény- vagy éppen konzervatív előszava?

Ezt talán csak minimális kompromisszum alapján tehetik meg. Talán csak ez a kompromisszum mozgósíthatja a rejtőzködőket, a többszörösen csalódottakat. Ez pedig nem más, mint az, hogy abban kötnék kompromisszumot, hogy a polgárokra kényszerített jelenlegi választási rendszert csak népszavazásként fogadják el. Vagyis arra és úgy kötnék szövetséget, kompromisszumot a regnáló hatalom ellen szövetkezők, hogy leváltják a rezsimet. Erre kérik a voksokat. Ez a tarka koalíció a győzelme után nem politikai, hanem csak egy kármentő, technokrata kormányt állít az ország élére. Olyan kormányt, amely addig kormányoz, amíg sürgősséggel ki nem dolgozzák és el nem fogadják a demokrácia lényegének megfelelő, a választói akarat tényleges kinyilvánítását lehetővé tevő voksolási rendszert. Azt a választási rendszert, melyben programokról nyilvánít véleményt a polgár, és a kinyilvánított véleményével megerősített programok kompromisszuma alapján született koalíció kap majd felhatalmazást az ország kormányzására.